

Danuta Kamilewicz-Rucińska

Rozważania młodzieży na temat miłości

Potrzeby ludzkie określają znaczenie zrozumienia czynników wewnętrznych, które powodują takie a nie inne postępowanie człowieka. Każdy posiada wewnętrzne potrzeby i dąży do ich całkowitego lub przynajmniej częściowego zaspokojenia, co z kolei stanowi siłę napędową skłaniającą ludzi do działania. Miłość towarzyszy człowiekowi od początku jego istnienia. Należy do najbardziej pożądanых potrzeb ludzkich i zaspokaja najgłębsze pragnienia. Jakkolwiek by jej nie określać, ma dobroczynny wpływ na ludzi. „Badania wykazują, że zdecydowanie lepiej ją mieć niż nie mieć jej wcale, a wiarę w miłość deklaruje 50-60 proc. ludzkości na całym świecie”¹.

Cechą charakterystyczną egzystencji człowieka jest potrzeba kontaktu z innymi ludźmi. Pierwsza miłość, z którą spotyka się mały człowiek, dziecko – to miłość rodzicielska. W okresie dorastania i dojrzewania kontakty z rodzicami rozluźniają się na rzecz relacji z rówieśnikami. Na gruncie koleżeńskich spotkań wyrastają z reguły krótkotrwałe i zmienne pierwsze sympatie, zakochania, miłości, które są znakomitym treningiem przygotowującym do przyszłego, trwałego związku uczuciowego. „Znajomość między osobami zaczyna przerażać się w przyjaźń i młodzi ludzie zaczynają chodzić ze sobą – łączyć się w pary”², co jest nieuchronnym procesem wynikającym z zadań rozwojowych etapu wczesnej młodości.

¹ M. Gołota, *Prof. Wojciszke: nie jesteśmy przystosowani do tego, by przez 50 lat żyć w jednym związku*, 2015, <https://natemat.pl/133251>, [dostęp: 10.08.2018].

² H. Goldenberg, I. Goldenberg, *Terapia rodzin*, Kraków 2006, s. 38.

„Miłość ma moc twórczą, sprawia, że dzięki niej osoba ma poczucie, że istnieje w pełni, a w kwintesencji dochodzi do stwierdzenia: dobrze, że jesteś”³. Młody człowiek, w którym budzą się nowe potrzeby i oczekiwania od życia, rozpoczyna owe poszukiwania przede wszystkim w związkach z innymi, często partnerem płci odmiennej, ponieważ pragnie obdarzyć go uczuciem, którego pragnie i poszukuje sam. Pierwsze związki, uczucia, miłość, potrzeba posiadania partnera to zjawiska, które znajdują poczesne miejsce w życiu nastolatków – „Młodzi ludzie dążą, aby spotkać miłość jak najszybciej. Pragną zaangażować się uczuciowo. Często pierwsze zauroczenie odczytują jako miłość”⁴.

Miłość od pierwszego wejrzenia jest niczym dwa spojrzenia zatrzymane w bezruchu. To dwie pary oczu, które nawzajem w sobie toną. Dwie dusze płyną do siebie od momentu, w którym zatrzymał się czas. Jest to również tajemnica spotkania, gdzie główną rolę odgrywa chemia uczuć i gdzie często powstaje połączenie. Jest to spotkanie, w którym słyszysz dzwony, gdzie serce może ponownie zacząć wszystko od nowa”⁵

– to obraz tak bardzo powszechny w filmach, literaturze i reklamie, który podoba się wszystkim, a szczególnie fascynuje ufną i pełną marzeń młodzież.

Młodzież polska⁶, przez swoje wypowiedzi, potwierdza istnienie w nich potrzeby oraz wiary w miłość od pierwszego wejrzenia, co przedstawia poniższa tabela.

³ J. Pieper, *O miłości*, Warszawa 2004, s. 33.

⁴ B. Gola, *Modele zachowań seksualnych w prasie młodzieżowej i poglądach nastolatków*, Kraków 2008, s. 113.

⁵ *Miłość od pierwszego wejrzenia – wystarczy jedno spojrzenie*, 11.08.2018, <https://pieknoumyslu.com/milosc-od-pierwszego-wejrzenia/>, [dostęp: 10.10.2018].

⁶ W artykule zostaną przedstawione wybrane wyniki badań ankietowych, które zostały przeprowadzone w Olsztynie wśród uczniów klas trzecich Liceum Ogólnokształcącego nr XII im. Marii i Georga Dietrichów, Szkoły Zawodowej nr 4 Zespołu Szkół Budowlanych im. Żołnierzy Armii Krajowej, uczniów klas czwartych Zespołu Szkół Ekonomicznych im. Mikołaja Kopernika, uczących się w Szkole Policealnej im. Prof. Zbigniewa Religi oraz studentów Wydziału Teologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Ponieważ anonimowe ankiety nie zawierały konkretnego miejsca urodzenia ani zamieszkania respondentów, nie można jednoznacznie twierdzić, iż pochodzili oni z Warmii i Mazur. Dlatego użyto sformułowania *młodzież polska*.

Tabela 2. Mniemanie młodzieży na temat wiary w miłość od pierwszego wejrzenia

Pytanie ankietowe	Wiek	18-19		20-23		24...	Ogółem osób
	Miejsce zamieszkania	Wieś, miasteczko do 100 tys.	Miasto ponad 100 tys.	Wieś, miasteczko do 100 tys.	Miasto ponad 100 tys.		
Czy wierzysz w miłość od pierwszego wejrzenia?	Kobiety	19 osób	25 osób	47 osób	23 osoby	19 osób	133
	Tak	10	6	18	9	11	54
	Nie	3	6	12	8	2	31
	Nie wiem	4	4	9	3	2	22
	Może...	2	8	8	3	4	25
	Mężczyźni	24 osoby	28 osób	15 osób	7 osób	6 osób	80
	Tak	8	5	4	3	4	24
	Nie	6	7	1	2	1	17
	Nie wiem	3	6	5			14
	Może...	8	9	5	3	1	26

Źródło: opracowanie własne.

Ponad połowa ankietowanych młodych kobiet i 30 proc. mężczyzn wierzy, że uczucie miłości od pierwszego wejrzenia istnieje. Ponad 35 proc. kobiet i połowa mężczyzn, odpowiadając „nie wiem”, „może...”, dają świadectwo temu, iż chciałaby wierzyć w taką miłość, a więc czeka na nią. Interesującym wydaje się fakt, że najbardziej w nią wierzą respondenci:

- najmłodsze kobiety ze wsi i małych miasteczek – 52 proc. – z nadzieją i wiarą, że istnieje i ich spotka;
- prawie dojrzały, po 24. roku życia zarówno kobiety – 57 proc. – jak i mężczyźni – 66,6 proc., bo, być może, ją spotkali, przeżyli i w niej trwają.

Miłość od pierwszego wejrzenia wydaje się mniej prawdopodobna nastolatkom z dużych miast niż rówieśnikom ze wsi i miasteczek: kobiety – 24 proc., mężczyźni – 17,8 proc. Najmniej wiary, a tym samym nadziei, na tę wyjątkową miłość mają 20-23-letnie kobiety – 34,7 proc. i mężczyźni – 28,5 proc. z dużych miast.

Największe różnice wypowiedzi respondentów dotyczą:

- wiary w miłość od pierwszego wejrzenia wśród:
 - nastoletnich kobiet (52 proc.) i mężczyzn (33,3 proc.) ze wsi i miasteczek;
 - kobiet nastoletnich z wielkich miast (24 proc.) i 24...-letnich (57 proc.);
 - mężczyzn 18-19-letnich z wielkich miast (17,8 proc.) i 24...-latków (66,6 proc.);
- braku wiary w miłość od pierwszego wejrzenia wśród:
 - 20-23-letnich kobiet (25,5 proc.) i mężczyzn (6,6 proc.) ze wsi i miasteczek;
 - młodzieży płci męskiej ze wsi i miasteczek (31,6 proc.) i kobiet z wielkich miast (58,7 proc.).

Miłość składa się z trzech zasadniczych składników:

- intymności – działań wywołujących przywiązanie, bliskość i wzajemną zależność partnerów od siebie, na które składają się: pragnienie dbania o dobro partnera, przeżywanie szczęścia w obecności partnera i z jego powodu, szacunek dla partnera, przekonanie, że można nań liczyć w potrzebie, wzajemne zrozumienie, wzajemne dzielenie się przeżyciami i dobrami, zarówno duchowymi, jak i materialnymi, dawanie i otrzymywanie uczuciowego wsparcia, wymiana intymnych informacji, uważanie partnera za ważny element własnego życia⁷;
- namiętności – jako konstelacji silnych emocji zarówno pozytywnych (zachwyty, tkliwość, pożądanie, radość), jak i negatywnych (ból, niepokój, zazdrość, tęsknota), często z mocno uwydatnionym pobudzeniem fizjologicznym, którym towarzyszy bardzo silna motywacja do maksymalnego połączenia się z partnerem: pragnienie i poszukiwanie fizycznej bliskości, przyływy energii, uczucie podniecenia, bicie serca, dotykanie, pieszczenie, całowanie, kontakty seksualne, obsesja na punkcie partnera, marzenia na jawie, psychiczna nieobecność pod nieobecność partnera itd.⁸;
- zaangażowania – rozumianego jako decyzje, myśli, uczucia i działania ukierunkowane na przekształcenie relacji miłosnej

⁷ B. Wojciszke, *Psychologia miłości*, Gdańsk 2003, s. 8-9.

⁸ Tamże, s. 12.

w trwały związek oraz na utrzymanie tego związku pomimo występowania różnych przeszkód⁹.

Młodzi ludzie, mimo braku doświadczenia, chcą wierzyć i wierzą w trwałość swoich uczuć i miłość wzajemną. W okresie początkującym doznania zakochania, zauroczenia, miłości występują cechy miłości romantycznej, niedojrzałej, łączące oczarowanie z bezkrytyczną wiarą i ufnością w „wieczną miłość”, przy jednoczesnym braku solidnych podstaw do takich założeń, niekompletności pełni komponentów tego uczucia¹⁰. Miłość romantyczna, współcześnie rozumiana jako niesamowite, wielkie i cudowne uniesienie serca i duszy, takie, które odrywa zakochanego od rzeczywistości, jest uczuciem bardzo głębokim i wspaniałym. Jej kult przedstawiany w literaturze i mediach sprowadza się do uczucia, które dzieje się samoistnie, mimowolnie, bez wysiłku i zaangażowania partnerów. Właśnie taką miłość, zawierającą jedynie intymność i namiętność, przy braku zaangażowania, najczęściej przeżywają ludzie młodzi.

Dane z tabeli 3, ale również wypowiedzi internatów¹¹ wskazują, jak silnie zakorzeniona w młodych ludziach jest wiara w trwałość pierwszych uniesień miłosnych.

Z badań wynika, że o ile nastoletnie kobiety ze wsi i miasteczek dały 0 proc. dla „nie”-wiary w nieprzemijalność pierwszej miłości, to odpowiednio mężczyźni z tejże grupy najliczniej opowiedzieli się za nietrwałością takich uczuć – 33,3 proc. Przyczyną rozbieżności zdań może być fizjologia – z dojrzewaniem psychicznym wiąże się, m.in., zainteresowanie seksualnością; u dziewcząt pojawia się potrzeba bliskości i związane z tym poszukiwanie partnera, u chłopców natomiast istnieje

⁹ Tamże, s. 15.

¹⁰ D. Ruzzkiewicz, *Związki uczuciowe współczesnych nastolatków – empiryczny zarys problemu*, „Pedagogika Rodziny”, nr 3/1, 2013, s. 157.

¹¹ *Próbuję zapomnieć, wyleczyć się i nie umiem tego zrobić. Żyję ciągle jakąś częścią przeszłości... Pierwsza miłość to jednak potężne uczucie – mgła nad Beskidem* 2013.05.12 [17:00], https://f.kafeteria.pl/temat/f4/jak-zapomniec-o-swojej-pierwszej-milosci-p_5139274, [dostęp: 10.10.2018]; *Mój były mnie bardzo zranił, mimo to czasem mi się śni, czasem o nim myślę. Oczywiście, czas mija i występuje to coraz rzadziej, ale pewnie nigdy nie przejdzie...* – nietocotoo 2012.02.27 [20:31], *Jak zapomnieć o swojej pierwszej miłości?*, https://f.kafeteria.pl/temat/f4/jak-zapomniec-o-swojej-pierwszej-milosci-p_5139274, [dostęp: 10.10.2018].

głównie potrzeba rozładowania napięcia seksualnego¹². Stąd otwartość młodych kobiet na związki uczuciowe, na które ich rówieśnicy nie są jeszcze przygotowani lub po prostu nie mają potrzeby. Wśród respondentek pojawiły się dwie dodatkowe odpowiedzi: „bardzo rzadko” i „mam nadzieję”. Najbardziej sceptyczni w tym temacie okazali się 20-23-letnie kobiety i mężczyźni z wielkich miast, którzy nie zaznaczyli żadnej odpowiedzi na „tak”. Natomiast największym zaufaniem pierwszą miłość obdarzyły najmłodsze respondentki ze wsi i miasteczek nie zaznaczając żadnej odpowiedzi na „nie” oraz mężczyźni w wieku 24 lat.

Tabela 3. Zdanie młodzieży na temat ufności w trwałość pierwszych uczuć miłosnych

Pytanie ankietowe	Wiek	18-19		20-23		24...	Ogółem osób
	Miejsce zamieszkania	Wieś, miasteczko do 100 tys.	Miasto ponad 100 tys.	Wieś, miasteczko do 100 tys.	Miasto ponad 100 tys.		
Czy pierwsza miłość jest trwała?	Kobiety	19 osób	25 osób	47 osób	23 osoby	19 osób	133
	Nie		5	8	7	1	21
	Tak	8	4	6	2	3	23
	Nie zawsze	7	7	24	14	12	64
	Najczęściej	1	3	2		2	8
	Na całe życie		2	7			9
	Nie wiem	1	1			1	3
	Mężczyźni	24 osoby	28 osób	15 osób	7 osób	6 osób	80
	Nie	8	3	4	2		17
	Tak	2	3	4		2	11
	Nie zawsze	3	20	6	3	4	36
	Najczęściej	1			2		3
	Na całe życie		2	1			3
	Nie wiem	4					4

Źródło: opracowanie własne.

¹² T. Nęcki, *Dojrzwianie psychiczne nie jest łatwe. Najczęstsze problemy związane z osiągnięciem dojrzałości emocjonalnej*, 2017, <https://www.poradnikzdrowie.pl/psychologia/rozwoj-osobisty/dojrzwianie-psychiczne-nie-jest-latwe-najczestsze-problemy-aa-SYwW-FrZ4-SmpZ.html>, [dostęp: 12.09.2018].

Największe różnice wypowiedzi respondentów dotyczą:

- ufności w trwałość uczucia pierwszej miłości wśród:
 - kobiet – nastolatek ze wsi i miasteczek (47,3 proc.) i 20-23-latek z wielkich miast (8,6 proc.);
 - mężczyzn – nastolatków ze wsi i miasteczek (12,5 proc.) i 20-23-latków ze wsi i miasteczek i 24...-latków (33,3 proc.);
- braku zaufania w trwałość uczucia pierwszej miłości wśród:
 - kobiet – nastolatki ze wsi i miasteczek (0 proc.) i 20-23-latki z wielkich miast (30 proc.);
 - mężczyzn – nastolatki ze wsi i miasteczek (33,3 proc.) i 24...-latkowie (0 proc.).

Sumując odpowiedzi „tak”, „najczęściej”, „na całe życie” 30 proc. młodych kobiet i 21,2 proc. mężczyzn wierzy w stałość pierwszych uczuć miłosnych. Najwięcej – 48 proc. kobiet i 45 proc. mężczyzn – zaznaczając odpowiedź „nie zawsze”, dało dla pierwszej miłości świadectwo ufności ograniczonej, na którą złożyła się świadomość różnorodności sytuacji życiowych, które mogą wpłynąć na zmianę ich nastawienia. Ponieważ, „liczne (jeśli nie wszystkie) związki między ludźmi oparte na miłości ulegają w trakcie swego trwania daleko idącym przemianom”¹³, „trzeba zdawać sprawę z tego, że żadna miłość nie będzie trwała wiecznie”¹⁴. Tak uważają nie tylko naukowcy i badacze, ale również użytkownicy portalów internetowych: „Pierwsza miłość jest najpiękniejsza, ale żadna nie trwa «wiecznie». Bo «zawsze» – nie istnieje”¹⁵.

Według antropologa Helen Fisher, ludzie urodzili się, by kochać:

Ludzie żyją dla miłości. Zabijają dla miłości. Umierają dla miłości. Mamy piosenki, wiersze, powieści, rzeźby, obrazy, mity, legendy. W 175 społeczeństwach znajdujemy ślady tego stanu. To jeden z silniejszych systemów umysłowych na ziemi, który niesie wielką radość i wielki smutek¹⁶.

¹³ B. Wojciszke, *Psychologia miłości*, Gdańsk 2003, s. 7.

¹⁴ M. Gołota, dz. cyt.

¹⁵ *Najpiękniejsza miłość, to miłość młodzięcza*, https://f.kafeteria.pl/temat/f4/najpiekniejsza-milosc-to-milosc-mlodziencza-p_5002444, Magdalena 2011.10.25 [18:45], [dostęp: 15.10.2018].

¹⁶ H. Fisher, *Biologia miłości*, wykład, <https://filemonibaucis.wordpress.com/czytelnia/biologia-milosci-wyklad-helen-fisher/>, [dostęp: 10.10.2018].

Miłość romantyczna to intensywna i złożona emocja, która inspi-ruje do tworzenia, ale również do zmartwień. Obrazy tej miłości, czy to w literaturze, poezji, czy filmie, są przedstawiane jako uczucie, które rodzi się „samo” – bez wysiłku i zaangażowania partnerów. A przecież romantyczna faza miłości wcześniej czy później przemija lub zmienia się¹⁷. Funkcjonowanie w związku z drugą osobą to pewne ograniczenia, konieczność podporządkowania się, określone zachowania, postawy. Nie każdy nastolatek chce i potrafi im sprostać, dlatego młodociane związki często nie spełniają oczekiwań. Poza tym, niepielęgnowany związek jest skazany na zagładę, jak piękny kwiat, któremu zabraknie wody lub słońca.

Miłość nastolatków, niesiona najczęściej na skrzydłach miłości romantycznej, nie zawsze jest szczęśliwa i beztraska. Wypełniają ją wzloty, upadki, rozczarowania¹⁸, które często wynikają z braku doświadczenia i dojrzałości młodych ludzi.

Nastolatek zakochuje się w osobie, która mu się podoba i pociąga go, a której niejednokrotnie nie zna. Z tego wynika, że często o wyborze sympatii decydują takie cechy, jak przyjemna powierzchowność, w znaczeniu ładnego wyglądu i przyciągająca wzrok sylwetka, stąd większość młodzieńcych fascynacji rozwija się na podłożu erotycznym (...). Młodzieńcze związki powstają często pod silną presją stereotypów, według których dziewczyna ma być sexy i oczarowywać chłopaka. Piękno jest wartością, na którą wszyscy są wrażliwi¹⁹.

Współcześnie kreowana przez media miłość jest wręcz tożsama z intymnością, stosunkiem seksualnym. Zaloty i umizgi stały się dla młodych ludzi czymś przestarzałym, archaicznym, wręcz wstydlivym.

Powszechny trend ponowoczesności, zindywidualizowanie, pluralizm stylów życia, prowadzi do ciągłego niezdecydowania, w jakim żyje nastolatek. Pewność tego, czego pragnie się od życia, jasność wyboru, za-

¹⁷ B. Wojciszke, dz. cyt., s. 24.

¹⁸ *Tak kogoś kochałam, zostawił mnie... Cudowna pierwsza miłość, ale skończyła się traumatycznie dla mnie – 2 lata depresji... Teraz ja z kolei mam chłopaka, dla którego jestem na pierwszym miejscu i on mnie kocha, ale ja go nie zostawię i nie zranię* – dssfdggfh 2011.10.25 [19:53], *Najpiękniejsza miłość, to miłość młodzieńcza*, https://f.kafeteria.pl/temat/f4/najpiekniejsza-milosc-to-milosc-mlodziencza-p_5002444, [dostęp: 15.10.2018].

¹⁹ B. Gola, dz. cyt., s. 120.

angażowanie i zgoda na ponoszenie konsekwencji wyborów, to zjawiska z zamierchłej przeszłości²⁰.

Zakochani młodzi ludzie dążą do możliwie najczęstszych i najbliższych kontaktów z ukochaną osobą, które w konsekwencji dojrzejwią do potrzeby intymności. Współczesna młodzież w relacjach uczuciowych odchodzi od tradycyjnego modelu postępowania, a sprawy współżycia płciowego traktuje dość swobodnie. W Polsce, szczególnie od lat 90. XX wieku zauważyć można zjawisko postępującej dezorientacji i swoistego chaosu w przekazywanych wzorcach aksjologicznych w sferze płciowości i życia seksualnego człowieka²¹. Przekaz rodziców, szkoły, Kościoła jest niemodny, przestarzały i nieaktualny, informacje napływające od rówieśników, z Internetu, innych mediów są postępowe, atrakcyjne i cool (według słownictwa młodzieżowego). Poza tym, media polecają seks każdemu, gdyż służy on zdrowiu, zwiększa poczucie wartości oraz bliskości między partnerami, dodaje energii do działania, pozwala otworzyć się na rozmowy, urozmaica przyjaźń i pozwala żyć pełnią życia²². Zakochana, ale i niedoświadczona młodzież często wybiera to, co najbardziej oddziałuje na jej zmysły, to, co łatwiejsze, przyjemniejsze, uważane za nowoczesne i przynoszące natychmiastowe wymierne korzyści, choćby w sferze satysfakcji seksualnej. Świadczą o tym odpowiedzi respondentów z tabeli 4.

Ponad połowa (51,6 proc.) młodych ludzi uważa, że seks jest obowiązkową składową miłości, a 17,4 proc., odpowiadając „nie zawsze”, daje na to przyzwolenie, co razem stanowi prawie 70 proc. Różnice wynikają z analizy wypowiedzi kobiet i mężczyzn, ich wieku, jak również miejsca zamieszkania. Prawie o połowę mniej ankietowanych kobiet (38,4 proc.) niż mężczyzn (73,7 proc.) uważa, że współżycie seksualne jest świadectwem miłości partnera. Zdystansowanie płci pięknej do tematu współżycia intymnego jako wyrazu miłości jest wyrażona przez 32,3 proc. odpowiedzi na „nie”, w stosunku 15 proc.

²⁰ M. Bernasiewicz, *Miłość i seks w wybranych czasopismach młodzieżowych*, [w:] (Roz) czarowanie? Miłość i związki uczuciowe we współczesnym społeczeństwie, (red.) W. Muszyński, Toruń 2009, s. 289.

²¹ W. Wróblewska, *Nastoletni Polacy wobec seksualności*, Warszawa 1998.

²² *Dlaczego warto się kochać jak najczęściej*, „Cosmopolitan”, wrzesień 2007, s. 66-68.

do panów. Ponad dwukrotnie częściej kobiety (21,8 proc.) niż mężczyźni (10 proc.) zdają sprawę z tego, że zbliżenia intymne nie stanowią jedynego dowodu miłości do drugiej osoby.

Tabela 4. Zdanie młodzieży na temat stosunków intymnych jako wyznacznika miłości

Pytanie ankietowe	wiek	18-19		20-23		24...	Ogółem osób
	Miejsce zamieszkania	Wieś, miasteczko do 100 tys.	Miasto ponad 100 tys.	Wieś, miasteczko do 100 tys.	Miasto ponad 100 tys.		
Czy zbliżenia intymne są wyznacznikiem miłości?	Kobiety	19 osób	25 osób	47 osób	23 osoby	19 osób	133
	Nie	3	5	15	11	9	43
	Tak	10	13	15	8	5	51
	Nie zawsze	2	3	15	4	5	29
	Nie wiem	4	4	2			10
	Mężczyźni	24 osoby	28 osób	15 osób	7 osób	6 osób	80
	Nie	3	4	2		3	12
	Tak	19	20	12	7	1	59
	Nie zawsze	1	4	1		2	8
	Nie wiem	1					1

Źródło: opracowanie własne.

Największe różnice odpowiedzi respondentów dotyczą:

- twierdzenia, iż współżycie intymne jest wyrazem miłości;
- nastoletnie kobiety, zarówno ze wsi, małych miasteczek (52,6 proc.) jak i dużych miast (52 proc.) są bardziej skłonne tak sądzić niż odpowiednio 20-23-letnie kobiety – 31,9 proc., 34,7 proc. w przeciwieństwie do mężczyzn – 79,1 proc. nastolatków ze wsi i miasteczek oraz 71,4 proc. z dużych miast w stosunku do odpowiednio 80 proc. i 100 proc. 20-23-latków;
- zarówno wśród kobiet jak i mężczyzn w wieku 24 lat ten procent jest o wiele niższy – 26,3 do 16,6;
- zaprzeczenia, że uprawianie seksu jest wyrazem miłości do partnera;
- żaden z respondentów płci męskiej w wieku 20-23 lat z wielkich miast nie zaznaczył takiej odpowiedzi, reszta grup wiekowych i miejsca zamieszkania podobnie temu zaprzeczała w granicach

od 12,5 proc. do 14,2 proc., oprócz najstarszych ankietowanych – 50 proc.;

- najliczniej uznały tak 20-23-letnie kobiety z wielkich miast (47,8 proc.) i najstarsze respondentki (47,3 proc.), ale jedynie 15,7 proc. nastolatków ze wsi i miasteczek.

Świadomość potrzeby współżycia płciowego dla uznania miłości najczęściej wyrażana przez nastolatki ze wsi i miasteczek może być tłumaczona naiwnością, wiarą w miłość wieczną, dla której poświęcić można, a nawet trzeba, wszystko. Młodzieńcze miłości są jednak przepełnione nie tylko satysfakcją i radością, nierzadko towarzyszą im cierpienia i rozczarowania, których powodem jest brak akceptacji pewnych ograniczeń, konieczności podporządkowania się, określonych zachowań i postaw obowiązujących w związku dwóch obcych sobie ludzi, pomimo, iż połączonych uczuciem miłości. Doświadczenia tego typu są zdecydowanie bardziej bliskie osobom w wieku ponaddwudziestoletnim, w przypadku przedstawianych badań 24-latkom – to oni wskazują stosunki intymne jako niemające znaczenia priorytetowego w temacie miłości.

Młodzi ludzie często powołują się na miłość jako powód inicjacji seksualnej. Rozróżnienie między młodzieńczą fascynacją, zauroczeniem, zakochaniem, czy miłością jest dla nich dość płynne i względne, ale młodzi ludzie zawsze podkreślają, że bardzo się kochają. „Miłość niejako legitymizuje współżycie seksualne nastolatków”²³.

W ciągu niespełna stu lat na Zachodzie idee rewolucyjnie nastawionych mniejszości głęboko przekształciły mentalność i obyczaje większości. Nowa kultura nie tylko akceptuje, dopuszcza i toleruje, ale wręcz „celebruje” seksualne eksperymenty młodych, kolejne zmiany i znaczą liczbę partnerów²⁴.

Powszechny trend ponowoczesności, zindywidualizowanie, pluralizm stylów życia, prowadzą do ciągłego niezdecydowania nastolatków, ale również poszukiwań i manifestacji swojej osobowości. Jednym z nich jest homoseksualizm, który nie jest zjawiskiem nowym, sięga

²³ B. Gola, dz. cyt., s. 134.

²⁴ M. A. Peters, *Globalizacja zachodniej rewolucji kulturowej. Kluczowe pojęcia, mechanizmy działania*, Warszawa 2010, s. 18.

starożytności, jednak w ostatnich latach znalazł swoje szczególne nasilenie społeczne i kulturowe. Mimo iż w Polsce nie występuje z takim nasileniem jak np. w USA, a ludzie ze skłonnościami homoseksualnymi stanowią niewielki procent²⁵, stał się tematem wielu dyskusji na różnych płaszczyznach, w tym też wśród młodzieży i ma swoje miejsce. Dowodem jest jedna z 213 ankiet – bardzo zdecydowana i świadoma wypowiedź 20-23-letniej kobiety z dużego miasta, która zadeklarowała swoją miłość do innej kobiety, planując w przyszłości z nią związek małżeński, wspólne gospodarstwo i wychowanie dzieci.

Tak więc zjawisko różnorodnych form przekazu i ich treści oraz wartości ma swoje odzwierciedlenie w zachowaniu młodzieży. Współczesne rozumowanie związku małżeńskiego nie zobowiązuje do trwania w nim za wszelką cenę. „Trzeba pamiętać, że w naszej kulturze jest też obecna bardzo silna tendencja, by pozostawać jedynie w tym małżeństwie czy relacji, która jest udana i przynosi szczęście”²⁶. Przykładem jest liczba rozpadu małżeństw, która w ostatnich latach wynosiła ponad 200 tys. małżeństw rocznie, w tym około 30% w wyniku rozwodu, a pozostałe prawie 70% w wyniku śmierci współmałżonka²⁷. Wśród młodzieży daje się zauważyć „nieokreślone i spontaniczne pragnienie powrotu do postawy zdroworozsądkowej, do szczęścia i stabilności”²⁸, które często zaburzone jest z winy dorosłych – braku zapewnienia młodym wzoru i kierownictwa przez nich. Jest to powód, dla którego młodzież coraz częściej bezkrytycznie przejmuje wzory postaw i zachowań preferowane w środkach masowego przekazu, a wzorowane na kulturze Zachodu²⁹.

Okres wczesnej młodości, zauroczeń, pierwszych uniesień miłosnych bywa najpiękniejszym okresem w życiu. Młodzieńcza, pełna romantyzmu miłość, gdzie dwoje ludzi żyje treścią swojego uczucia, rodzi

²⁵ T. Jakubowski, *Zagadnienia płciowości. Homoseksualizm*, https://opoka.org/pl/biblioteka/K/katecheta/0110N_02.html, [dostęp: 12.10.2018].

²⁶ M. Gołota, dz. cyt.

²⁷ *Główny urząd statystyczny departament badań demograficznych i rynku pracy*, Warszawa 2016, s. 3; https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5468/23/1/1/malzenstwa_i_dzielnosc_w_polsce.pdf, [dostęp: 15.10.2018].

²⁸ M. A. Peters, dz. cyt., s. 20.

²⁹ Tamże, s. 21-25.

nową swoistą jakością – nowe tylko im właściwe życie, które wyznacza ich wzajemne relacje i odniesienia i które nadaje sens ich wspólnemu trwaniu³⁰.

Tabela 5. Stan zakochania młodzieży polskiej

Pytanie ankietowe	wiek	18-19		20-23		24...	Ogółem osób
	Miejsce zamieszkania	Wieś, miasteczko do 100 tys.	Miasto ponad 100 tys.	Wieś, miasteczko do 100 tys.	Miasto ponad 100 tys.		
Czy jesteś zakochana/zakochany?	Kobiety	19 osób	25 osób	47 osób	23 osoby	19 osób	133
	Nie	6	11	16	12	3	48
	Tak	13	14	31	11	15	84
	Mężczyźni	24 osoby	28 osób	15 osób	7 osób	6 osób	80
	Nie	13	14	9	3	1	40
	Tak	11	14	6	4	5	40

Źródło: opracowanie własne.

Ponad 54 proc. młodzieży deklaruje, że jest zakochana. A wiele danych dowodzi zdroworozsądkowej prawdy, że przeżywanie emocji pozytywnych pozwala nam widzieć zarówno siebie, jak i innych przez różowe okulary³¹, co oznacza, że świat, w którym żyją zakochani młodzi ludzie, jawi się piękniejszym, czystszy, bezpieczniejszym. Przez pryzmat „różowych okularów” z miłości rzeczywistość postrzega 63,2 proc. Młodych kobiet i połowa ankietowanych mężczyzn. Wśród wszystkich respondentów wyróżnia się wiekowa grupa zakochanych 24-latków – 78,9 proc. kobiet i 83,3 proc. mężczyzn. Dowodzić może tego, iż im starsi wiekowo jesteśmy, tym więcej mamy doświadczenia, zrozumienia dla związku z drugą osobą. Jest to wiek, kiedy bardziej rozsądnie niż w wieku nastoletnim podchodzi się do kwestii zaangażowania w miłość i planowania rodziny.

³⁰ I. Grochowska, *Antropologiczny fakt ludzkiej płciowości i seksualności*, „Kwartalnik Naukowy Fides et ratio” 2014, nr 4 (20), s. 66.

³¹ B. Wojciszke, dz. cyt., s. 39.

Największe różnice zakochanej młodzieży dotyczą:

- kobiet w wieku nastoletnim oraz 20-23-letnim ze wsi i małych miasteczek oraz wielkich miast – 68,4 proc. do 56 proc. i 65,9 proc. do 47,8 proc.;
- wśród mężczyzn zakochana mniejszość wyłoniła się jedynie w grupie 20-23-letnich panów ze wsi i miasteczek (40 proc.), reszta oscylowała w obrębie 50 procent.

Wyniki badań, np. prowadzonych przez Bernadetę Botwinę³² z Zakładu Pedagogiki Opiekuńczej Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Rzeszowskiego, dowodzą, iż młodzież polska wierzy w miłość jako wyjątkowe uczucie łączące dwoje ludzi i jest zjawiskiem pozytywnym. A jednak około 30 proc. uważa, że młodzieńcza miłość jest jedynie przelotnym zauroczeniem³³. Respondenci przedstawianych w niniejszym artykule badań, w szczególności młodzi mężczyźni, którzy tylko w 50 proc. zadeklarowali miłość, niejako potwierdzają i pokrywają się z badaniami B. Botwiny oraz CBOS-u z 2016 roku, według których 35 proc. młodzieży kończącej szkołę średnią stwierdza, że seks nie wymaga ani miłości ani małżeństwa, a nawet przelotny związek może dostarczyć pięknych przeżyć³⁴. Niewątpliwie na taki wynik wpłynęły symptomy kultury globalnej, życia w natychmiastowości i ciągłego szukania nowych wrażeń, krótkotrwałe związki i poszukiwanie nowych doznań bez głębszego uczucia i zaangażowania.

* * *

Miłość, jakkolwiek by jej nie określać, ma dobroczynny wpływ na ludzi. Zrobiono w tej materii badania i zdecydowanie lepiej ją mieć niż nie mieć jej wcale... Obecność miłości wydaje się być po prostu cechą gatunkową człowieka³⁵.

³² B. Botwina, *Miłość i związki uczuciowe w ponowoczesności na podstawie opinii młodzieży szkoły średniej*, [w:] *Motyw miłości w wybranych tekstach literackich i innych dziedzinach kultury*, (red.) P. Szymczyk, E. Chodźko, Lublin 2018, s. 257-273.

³³ Tamże, s. 266.

³⁴ M. Gwiazda, *Młodzież 2016*, Warszawa 2016, s. 154.

³⁵ M. Gołota, dz. cyt..

Młodzieńcza miłość jest pełna romantyzmu, łączy w sobie oczarowanie z bezkrytyczną wiarą i ufnością w

„wieczną miłość”, a jednocześnie brakuje w niej solidnych podstaw do takich założeń oraz kompletności komponentów tego uczucia. Faza młodszej romantycznej miłości przeminie, ponieważ silnie nagradzające połączenie gwałtownych rozkoszy namiętności z łagodnymi urokami intymności samo w sobie wzbudza skłonność do utrzymania i rozbudowy tak przyjemnego związku³⁶,

które zaczynają wymagać od partnerów zaangażowania w jego utrwalenie. Miłość samoistna, niezależna, bez zaangażowania zakochanych jest skazana na zagładę. „Droga do jego (jej) utrzymania w postaci cieszącej obie strony wiedzie jedynie poprzez rozsądne, zamierzone i świadome ingerencje samych partnerów w kształt ich związku”³⁷. W czasach współczesnych ideały miłości romantycznej – opartej na uczuciach – kurczą się pod naciskiem seksualnej emancypacji i autonomii kobiet³⁸ i nie tylko, co możemy obserwować w niemalże każdej dziedzinie życia. To współczesny świat Internetu i mediów kreuje rzeczywistość, mając szczególny wpływ na młodzież, która jest w trakcie kształtowania poglądów, a w związku z tym wyjątkowo podatna na wszelkie wpływy z zewnątrz.

Miliony lat temu, wykształciliśmy 3 podstawowe popędy: popęd płciowy, romantyczną miłość i przywiązanie do wieloletniego partnera. Te systemy tkwią głęboko w ludzkim mózgu. Przetrwają póty, póki istnieć będzie nasz gatunek w, słowami Szekspira, „doczesnym zamęcie”³⁹

– stwierdza Helen Fisher, amerykańska antropolog i psycholog, profesor i badaczka ludzkich zachowań.

³⁶ B. Wojciszke, dz. cyt., s. 22-23.

³⁷ Tamże, s. 24.

³⁸ A. Giddens, *Przemiany intymności. Seksualność, miłość i erotyzm we współczesnych społeczeństwach*, Warszawa 2006, s. 79.

³⁹ H. Fisher, *Biologia miłości*, wykład, <https://filemonibaucis.wordpress.com/czytelnia/biologia-milosci-wyklad-helen-fisher/>, [dostęp: 10.10.2018].